یۆسا دوا کۆڵەگەی تۆکمەی ئەدەبی لاتینی.. ئاکۆ عەبدوڵڵا

لەڕۆژی 13ی نیسانی ئەم ساڵی ماریۆ ڤارگاس یۆسای گەورە نووسەری پیرۆیی لەشاری لیما کۆچی دوایی کرد. ناوبراو لەو جۆرە نووسەرانەبوو کە ژیانی سەرچلیانە و پڕ لە هەڵدێر و تەنگەسات هەڵدەبژێرن. لەتەك ئۆکتاڤۆ پاز و خۆلیۆ کورتازار و خۆرخی لویس بۆرخیس و گابرییل گارسیا مارکیز و کارلۆس فوینتیس، و خوان ڕۆلفۆ کۆڵەگەیەکی دیکەی پتەو و کاریگەری ئەدەبی ئەمەریکای لاتینی بوو، بەتایبەتی نووسەرانی ڕەوتی بوم. نازناوی بەلزاکی ئەو کیشوەرەی پێدراوە. ناوبراو لەسەرەتاوە وەهای لەنووسین دەڕوانی، هێما و هۆکاری کاریگەرە بۆ رووبەڕووبوونەوەی ستەم و چەوساندنەوە. لەو ساوەش بەهەمان توڕەیی سەردەمی دەستبەسەرداگرتن، نەك تەنیا لەووڵاتەکەی خۆی بەڵکو لەزۆر بەشی کیشوەرەکە هەوڵی پەردە هەڵماڵین لەسەر گەندەڵییەکان و بەدیارخستنی دیاردە نابەجێیەکانی داوە، بۆیە ماوەیەکی درێژ سەرچلییانە و لەدەرەوەی وڵاتەکەی ژیا.

خۆرخی ماریۆ پیدەر ڤارگاس یۆسا ناسراو بەماریۆ ڤارگاس یۆسا Mario Vargas Llosa ڕۆژی 28 ی مارسی ساڵی 1936 لەشاری ئاریکێیپای پیرۆ هاتە دنیا. ئەوسا باوکی سەری هەڵگرتبوو و لەدایکی جیاببۆوە، بۆیە یۆسا لەگەڵ دایکی لەماڵی باپیری دەژیا. هێندەی پێنەچوو لەبەر ئەوەی باپیریشی لەکۆمپانیایەك کاری دەکرد کە تایبەت بوو بەچاندنی لۆکە، کۆمپانیاکەش رایسپارد بەرەو وڵاتی بۆلیڤیا بچێت تاکو لەو وڵاتەش ئەزموونی لۆکە چاندن بەسەرکەوتوویی ئەنجام بدات، بۆیە یۆسا لەگەڵ دایك و ئەندامانی دیکەی خێزان، بەرەو ئەو وڵاتە چوو. ئەمە جگە لەوەی هۆیەك لەهۆیەکانی چوونی دایکی لەگەڵ باپیری بۆ دەرەوەی وڵات، بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە، ئەوسا دایکی زۆری پێناخۆش بوو وەك ژنێکی تەڵاقدراو لەناو خەڵکانی دەورووبەر دەربکەوێ. بەو جۆرە تا ساڵی 1946 لەوێدا مانەوە. دواتر گەڕانەوە وڵات. پاشان بۆ یەکەم جار یۆسا بەدیداری باوکی گەیشت کە تا ئەوسا وایزانی بوو مردییە. دواتر لەشاری لیمای پایتەخت درێژەی بەخوێندندا و لەتەك خوێندیش زۆر شەیدای خوێندنەوەی ڕۆمانە سەرچلیەکانی نووسەرە ئیتاڵی و فەرەنسییەکان بوو. ئەوسا ئەدەب لای ئەو هێمای هەڵگەڕانەوە بوو لەدەسەڵات. ئەمەو لەبەر ئەوەی ئەو چیرۆکانەی بەلایەوە کاریگەربوون حەزی نەدەکرد کۆتاییان بێت، بۆیە وەك پاشبەند لای خۆی بۆی زیاد دەکردن. دواتر باوکی بەزۆر ناردییە

قوتابخانەی سەربازی، (لینشیو برادۆ) ی شاری لیما، بەو بڕوایەی
سیستەمی نوێ وەهای لێدەکات پێبگات، کەچی ئەو بەناچاری ئەو
رێگەیەی گرتەبەر. هاوکات وەك شێت و یاخی کەوتە سەر خوێندنەوە.
لەنووسینیش نزیکبۆوە. ئەوسا کورتە چیرۆك و شیعری دەنووسی. دواتر
باوکی چووە ئەمەریکا و جارێکی دیکە لێی دوورکەوتەوە. سەبارەت
بەباوکی، یۆسا وتبووی : “خۆشم نەدەویست بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا
قەرزاری ئەوم. ئەو وەهای لێکردم ئازادبم. وەهای لێکردم رقم
لەهەموو جۆرە پاڵەپەستۆیەك و باڵادەستییەك بێتەوە، ئەو نەبا
نەدەبووم بەو نووسەرە”
کاتێك قوتابی ساڵی دووەمی ئەکادیمیای سەربازی بوو، کەوتە ژێر
کاریگەری شاکارەکەی (بێنەوایان) ی ڤیکتۆر هۆگۆ. ئەوسا یەکەم دەقی
شانۆیی بەناوی (هەڵاتنی ئینکاکان La huida del Inca□) داڕێژت و
لەسەر شانۆ پێشکەشی کرد. هاوکات بۆ گۆڤارێکیش دەینووسی. دواتر
لەزانکۆ، مافی خوێند. هەر ئەوساش دەرکی بەوەکرد هەرگیز نابێتە
پارێزەر چونکە بڕوای بەو کارە نەبوو. دواتر بۆ ماوەیەك بووە
مامۆستا. ئینجا لەئیسپانیا مینحەی خوێندنی پێدرا و چووە مەدرید و
لەوێشدا ساڵی 1959 چووە پاریس. لەو شارە کەوتە ژێر کاریگەری
کتێبی مەدام بۆڤاری فلۆبێر کە بە لای ئەو، ئەو رۆمانە سەرچاوەی
رەخنەگرتنی جیهان و کۆمەڵگەیە. لەژێر کاریگەریشی بڕیاریدا ببێتە
نووسەر. دواتر بەرهەمەکانی دیکەی فلۆبێری خوێندەوە و زۆر پێوەی
کاریگەر بوو. ئەوسا وەك گەنجێکی جۆشدار، بەوپەڕی گرنگییەوە
چاودێری جەنگە هزرییە□ سەختەکەی نێوان سارتەر و کامۆی دەکرد کە
لەبارەی زۆر دۆزی گرنگی پێوەندیدار بەفەلسەفە و مێژوو و سیاسەتی
قۆناغی دوای جەنگی دووەمی جیهانی روویدەدا. بۆیە هاوڕێکانی
نازناوی (سارتەری ئازای بچوك) یان پێدا. هاوکات لەبواری
رۆژنامەگەری کاری کرد. سەرەتا لە (رادیۆی فەرەنسای نێودەوڵەتی)
کە پرۆگرامەکانی ئەو رادیۆیە ئاڕاستەی وڵاتانی ئەمەریکای باشوور
دەکرا. بەهۆی ئەو کارەش توانی ئاشنای لایەن و نهێنییەکانی
کەلتووری فەرەنسی بێت. ئینجا لەڕێکخراوی یۆنسکۆ بووە وەرگێڕ.
دواتر چووە شاری لەندەن و لەوێشەوە بۆ شاری بەرشلۆنە چووە.
لەوێشدا ماوەیەك وەك مامۆستای زمانی ئیسپانی و پەیامنێر و
رۆژنامەنووس کاری کرد. بەلای ئەو هاوشێوەی روانینی نێتچە، تاراوگە
واتای ئازادی دەگەیاند. بەتایبەتیش چونکە یارمەتی دا بۆ نووسین و
خوێندنەوە. ئەوەش وەك جوانترین دیاری بوو لەژیاندا پێیدرابێ.
ساڵی 1963 یەکەم رۆمانی بەناوی (شارەکە و سەگەکان La ciudad y
los perros) بڵاوکردەوە. ئەو بەرهەمە وەك رەخنەی قورس وابوو کە
ئاراستەی رژێمی دیکتاتۆری سەربازی وڵاتەکەی کردبوو. ئەو رژێمەی

ببووە مایەی بڵاوبوونەوەی گەندەڵی. تێیدا ڕێسا بەوردی باسی ئەو ئازار و ناخۆشیانەی کردووە کە لەکاتی لاوی لە ئەکادیمیای سەربازی چێژتی. هەروەها ئاماژەی بەوەشداوە چۆن دەسەڵاتدارانی وڵاتەکەی هەندێك ئەفسەر لەدامەزراوە نهێنییەکانی داگیرکەران دادەمەزرێنن بۆ ئەوەی لەپێناو بەرژەوەندی زلهێزەکان، کودەتای سەربازی ئەنجام بدەن. لەشوێنێکی ئەو بەرهەمەی نووسیویەتی (سەرۆکەکان یەکەم کەسن ناپاکی لەوڵاتدا بکەن). ئەوسا لەچاپە ئیسپانییەکەی ئەو ڕۆمانە، هەندێك شت لابردرابوو. لەوڵاتی خۆشی دەسەڵاتی فەرمانڕەوا کاردانەوەی خراپی لەئاستی نیشاندا. وەك ناڕەزاییش ژمارەیەکی زۆری ئەو ڕۆمانەی لەگۆڕەپانێکی گشتی سوتاند و ڕێساشی بەنۆکەری وڵاتی ئیکوادۆر تۆمەتبار کرد. لەلایەکی دیکەوە بەهۆی ئەو ڕۆمانە ناوبانگی ڕێسا بڵاوبۆوە و خەڵاتەکانی بیبلیوتیکا بریڤی و ڕەخنەگرانی ئیسپانی بەدەستهێنا.

ساڵی 1966 ڕۆمانی (خانووە سەوزەکە La casa verde) ی بڵاوکردەوە کە تێیدا تەکنیکی هونەری فۆکنەری (کە لەناوی ویلیام فۆکنەری ڕۆماننووسی ئەمەریکی هاتووە)، بۆ گێڕانەوەی چیرۆکی ئەو کەسانەی لەماڵێکی داخراوی ناو جەنگەڵەکانی پیرۆی کەمەرەیی بەیەکدەگەن، بەکارهێناوە. واتا بێناویەکداچوونی رابردوو و ئێستا لەکۆمەڵێك چیرۆکی ناو یەك بۆتەدا. پاڵەوانە سەرەکییەکەی ڕۆنیفیشیای ناوە لای کۆمەڵێك کچی راهیبەی موژدەبەخش پێگەیشتووە کە دواتر هیندییە سوورەکانی ناو دارستانەکان دەستگیری دەکەن. بەهۆی ئەو ڕۆمانە خەڵاتی (ڕۆمۆ گالیگۆس) ی نێودەوڵەتی بۆ ئاداب پێبەخشرا. ساڵی 1969 ڕۆمانی (دیالۆگ لەکاتدرایی Conversación en la catedral) ی بڵاوکردەوە. لەو بەرهەمەشیدا لەڕێگەی کەسایەتی کوڕی وەزیر و شوفێرێك، لەمانۆیل ئۆدریای دیکتاتۆری بیرۆڤی نزیکبۆتەوە. هەروەها پیاوانی ئایینیشی ئاگادارکردۆتەوە لەسەرخستنی بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆیان بەسەر بەرژەوەندی گشتیدا.

ساڵی 1971 تێزی دکتۆرای بێناوی (گارسیا مارکیز و چیرۆکی بێیاردان García Márquez: historia de un deicidio) پێشکێش کرد. دواتر وەك مامۆستای مێوان لەکۆمەڵێك زانکۆی ئەوروپی و ئەمەریکی وانەی وتەوە. بەو جۆرە ساڵانێکی درێژ لەنێوان وڵاتانی ئەوروپا لەهاتوچۆدابوو. ساڵی 1973 ڕۆمانی (پانتالیۆن و سەردانیکەران Pantaleón y las visitadoras) و ساڵی 1977 ڕۆمانی (پلە جۆلیا و نووسەر La tía Julia y el escribidor) و ساڵی 1981 شانۆگەری (خانمی تاکنا La señorita de Tacna) و ڕۆمانی (جەنگی کۆتایی جیهان La guerra del fin del mundo) ی بڵاوکردەوە. لەو ڕۆمانەی دوایدا ڕووداوەکانی جەنگی کاندۆس، جەنگی ناوخۆی وڵاتی بەرازیلی

لەکۆتایی سەدەی نۆزدە خستۆتەڕوو. ئەو رۆمانە کاریگەری زۆری هەبوو لەبڵاوکردنەوەی ناوبانگی یۆسا بەجیهاندا و دواتریش گەیشتن بەخەڵاتی نۆبڵ. لای خۆشی یۆسا بەباشترین بەرهەمی داناوە‌.
دواتر لەسیاسەت نزیکبۆوە، بەجۆرێك هەوڵیدا ئەدەب بەرێتە ناو سیاسەت. ساڵی 1983 شانۆگەری (Kathie y el hipopótamo) و ساڵی دواتریش رۆمانی (چیرۆکی مایتا Historia de Mayta) ی بڵاوکردەوە. ئەو رۆمانەشی، بەهۆی ئەو گۆڕانە هزرییەی ئەوسا بەسەریدا داهاتبوو، بووە مایەی گفتوگۆی سەخت، نەك تەنیا لەئەمەریکای باشوور بەڵکو لەزۆر شوێنی جیهاندا. تێیدا یۆسا باسی لەژیاننامەی مایتا کردووە کە گەنجێکە ژیانی بەهاریکاری کردن لەگەڵ هەژاران دەستپێدەکات. کە هەژاری وەها هەیە لەبەر ئەوەی ناتوانن خواردن بەدەستبهێنن، چەندان رۆژ بەرۆژوو دەبن، بەڵام دوای ناسینی یەك لەتروتسکییەکان، مایتا رێچکەیەکی سیاسی چەپڕۆیانە دەگرێتەبەر.
ساڵی 1986 شانۆگەری (La Chunga) و رۆمانی (کێ پالۆمینۆ مۆلێرۆی کوشتووە؟ Quién mató a Palomino Molero?) و ساڵی دواتریش رۆمانی (چیرۆکبێژ El hablador) و ساڵی 1988 رۆمانی (ستایشی باوەژن Elogio de la madrastra) ی بڵاوکردەوە. ئەو رۆمانەی دوایی چیرۆکێکی ئیرۆسییە. چیرۆکێکی خۆشەویستیانەی نامۆی مەحرەمانەی نێوان کوڕێك و زڕدایکەکەیتی. کارێکە تەواو جیاوازە لەبەرهەمەکانی پێشوی.
ساڵی 1990 کە وڵاتی پیرۆ لەناو گەندەڵی و خراپی باری ئابووری دەیناڵاند. یۆسا خۆی کاندید کرد بۆ سەرۆکایەتی وڵاتەکەی، بەڵام لەبەرامبەر (ئەلبیرتۆ فۆجیمۆری) شکستیهێنا. ساڵی 1993 وڵاتی ئیسپانیا رەگەزنامەی پێدا. هاوکات شانۆگەری (شێتی هەیوانەکان El loco de los balcones) و کتێبی (ماس□ لەناو ئاودا El pez en el agua) و رۆمانی (مردن لەئەندێز Lituma en los Andes) ی بڵاوکردەوە. بەهۆی رۆمانەکە خەڵاتی پرۆمۆ پلانیتای پێبەخشرا. شایانی باسە کتێبی ماسی لەناو ئاودا، یاداشتنامەیە لەدوو بەش پێکهاتووە. یەکەمیان لەبارەی منداڵی و گەنجی خۆی و دووەمیشیان لەبارەی هەڵمەتەکانی هەڵبژاردنە. ئەو هەڵەماتانەی تێیدا سەرنەکەوت. ساڵی 1997 رۆمانی (دەفتەرەکانی دۆن ریگۆبێرتۆ Los cuadernos de don Rigoberto) ی بڵاوکردەوە. تێیدا لەڕێگەی نیگارکێشێك کە شەیدای بەرجەستەکردنی جەستەیە بۆ ماددە هونەرییەکانی، باسی لەجەستە کردووە. ساڵی2000 رۆمانی (ئاهەنگی بزن La fiesta del chivo) ی بڵاوکردەوە. ئەو رۆمانە یەکێکە لەڕۆمانە دیارەکانی جۆری (دیکتاتۆری). تێیدا بەوردی باسی لەژیانی سیاسی ناو کۆماری دۆمەنیکان و تاوان و ریسواییەکانی رژێمی

دیکتاتۆری رافایل لیونیداس تروخیلۆی کردووە که ناوبراو لەنێوان ساڵانی1930 تا1960 بەئاگر و ئاسن حوکمی ئەو وڵاتەی کرد. کەسایەتییەکانی ناو ئەو ڕۆمانە، خوێنەر بەزۆر بەرەو دۆزەخە سەختەکەی ئەو وڵاتە دەبەن.

ساڵی 2003 ڕۆمانی (بەهەشت لەگۆشەیەکی دیکەدا El paraíso en la otra esquina) ی بڵاوکردەوە. لەو بەرهەمەشدا ژیانی پۆل گۆگانی نیگارکێشی فەرەنسی و فلۆرا تریسانی داپیرەی تاوتوێ کردووە. ڕووداوەکانی لەشاری پاریسی سەدەی نۆزدەم و لەدوورگەیەکی چۆڵەوانی زەریای ئارامدایە. دواتر لەبارەی ئەو گەشتەی بۆ وڵاتی عێراق کردبووی، کتێبێکی گەڕیدەیی بەناوی (ڕۆژەکانی ناو عێراق Diario de Irak) و ساڵی 2006 ڕۆمانی (ئەهریمەنەکانی کچێکی خراپ Travesuras de la niña mala) ی بڵاوکردەوە. لەو بەرهەمەی دوایی کە ڕووبەری جوگرافی ناوی زۆر فراوانە، لەئەمەریکای لاتینییەوە بەرەو پاریس و لەندەن و تۆکیۆ و مەدرید کشاوە. سۆزداری خۆی بۆ گۆستاڤ فلۆبێر و کاریگەربوونی پێیەوە دەبینین. ئەو نووسەرە مەزنەی فێرە کۆڵنەدانی کرد. بەرهەمەکە ناوەرۆکێکی وروژێنەر و کاریگەرانەشی هەیە. لەبارەی چیرۆکێکی خۆشەویستی ناوازە و پڕ سەرچلی و گۆڕانە. لەپاڵیشیدا بارودۆخی سیاسی وڵاتەکەی و بەشێک لەکیشوەرەکەی لەنیوەی دووەمی سەدەی رابردوو خستۆتەڕوو. پاڵەوانەکەی کوڕێکە ناوی ریکاردۆیە، کاتێك چاوی بەکچێك دەکەوێت، شەیدای دەبێت. پاش ساڵانێکی درێژ لەشاری پاریس بەرچاوی دەکەوێتەوە و جارێکی دیکە کچەکە کە ئەوسا ناوی خۆی گۆڕیبوو، بەسەرنجە ئەفسوناوییەکانی شەیدای دەکاتەوە. پاش ساڵانێکی دیکە ئەو جارەش کە ژنی دیپلۆماسێکی دیاربوو, ناوەکەشی گۆڕیبوو، بەڕووانینە شیرینەکانی گیرۆدەی دەکاتەوە. دواتر لەشاری لەندەن پێکدەگەنەوە. ئەو جارەش بەناوی مەدام ریشارد سەنی دەوڵەمەند، شەیدای دەکاتەوە. دواتر بەهەمان جۆر لەشاری تۆکیۆ بەیەکتری دەگەن. هەرجارەش ریکاردۆ ناخۆشی و زەحمەتی زۆر دەچێژێ. ساڵی دواتر شانۆگەری (ئۆدیسیۆ و پینیلۆپ Odiseo y Penélope) و ساڵی 2008 شانۆگەری (لەسەر ڕووباری تایمز Al pie del Támesis) و ساڵی دواتریش شانۆگەری (هەزار و یەك شەو Las mil noches y una noche) و ساڵی 2010 ڕۆمانی (خەونی سێلتا El sueño del celta) ی بڵاوکردەوە. لەو ڕۆمانەدا کەسایەتی ڕۆجییە کازومانی خستۆتە بەردیدە. ئەو کەسەی کاتی خۆی ئاگاداری جۆزێف کۆنرادی نووسەری کرد تا بەرەو کۆنگۆ بچێت. هەروەها تێیدا یەسا چیرۆکی راستەقینەی لادێیەکی خستۆتەڕوو کە لەلایەن دۆزەرەوە ئینگلیزەکان لەخشتەدەبردرێ و دەچێتە ئەفریقا. بەو بڕوایەی داگیرکەر ئامرازی مەدەنیەت و شارستانیەتییە، کەچی لەوێدا دەبینێ

ئەوروپییەکان بونەتە دڕندە. لەو شاکارەدا یۆسا بەرەو قووڵایی دڵە تاریکەکانی ناو وڵاتی کۆنگۆی بەلژیکی چووە.
هەر لەو ساڵەدا کاتێک لەزانکۆی (بریستۆنی) ی ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا وانەی دەوتەوە، ئاگادار کراوە ئەکادیمیای سویدی رایگەیاندووە خەڵاتی نۆبڵی پێدەدات. ئەوسا ئەکادیمیای ناوبراو هۆکاری بەسەرکردنەوەی بۆ ئەوە گەڕاندەوە (یۆسا زۆر بەوردی وێنەی بەرگریکردن و راپەڕین و شکستی لەناو تاکدا کێشاوە. ئەو نووسەرێکی جیاوازە. یەکێکە لەمەزنترین ئەدیبانی ئەو وڵاتانەی بەزمانی ئیسپانی دەئاخڤن. هەروەها چیرۆکبێژێکی بەهرەمەند و تواناداره لەجولاندنی هەست و سۆزی خوێنەر). لەکاتی وەرگرتنی خەڵاتەکەش یۆسا وتارێکی خوێندەوە کە دواتر لەدوو تۆی کتێبێک بڵاویکردەوە.
ساڵی 2012 کتێبی (شارستانی نمایشی La civilización del espectáculo) بڵاوکردەوە. ئەو بەرهەمەشی لەناوەندە کۆلتوورییەکانی ئیسپانی و ئینگلیزی گفتوگۆی چڕی لێکەوتەوە. لەناویدا وێنەی واقیعی مرۆڤی ڕۆشنبیری بەرەو ئاژاوە چووە کێشاوە. بەپاساوی ئەوەی زەمەنی ئەو زەمەنەی پێشوی ڕۆشنبیران نییە، بەڵکو بۆتە زەمەنی نمایش و گومڕایی. شۆڕشی گەیاندن و جیهانگەری، کە جیهان بەرەو داڕمانی ڕۆشنبیری دەبات. شایانی باسە یۆسا لەو کارەی و چەندان کاری دیکەی ئەدەبیدا، هاوشێوەی جۆرج ستاینەری ئەمەریکی، دڵەڕاوکانێ بیری لەڕۆشنبیری و ئایندەی شارستانی کردۆتەوە. ساڵی دواتر ڕۆمانی (پاڵەوانی وریا El héroe discreto) ی بڵاوکردەوە. ناوەڕۆکی ئەو بەرهەمە لەنێوان کۆمیدی و میلۆدراماییە. تێیدا جارێکی دیکە گەڕاوەتەوە بۆ وڵاتەکەی خۆی، بەتایبەتی شاری بیوای خۆشەویست کە سەردەمی منداڵی تێدا بەسەربرد. هەروەها گەڕاوەتەوە شاری لیمای پایتەخت کە ئەو دوو شارەی لەڕۆمانەکانی پێشودا زۆر بەکارهێناون. بەڵام لەو بەرهەمەدا پیرە بەشێوەیەکی جیاواز دەردەکەوێ جیا لەڕۆمانەکانی پێشو. وڵاتێکی گەش و خاوەن ئابوورییەکی باش و نوێیە. لەگەڵ ئەو پێشکەوتنەی گرفت و تاوانی نوێشی بۆ زیادبووە کە پێشتر لەکارەکانی نووسەردا نەبوون. تێیدا یۆسا دوو چیرۆکی تەریب بەیەکتری دوو کەسی پێشکەش کردووە کە پێکهاتەی سەرەکیین لەگرێی گەشەکردنی دەنگهەڵبڕینی میلۆدرامییەکی چێژبەخش و لەناکاوی. لەگەڵ چەندان واقیعی دیکەی سەخت و غەمبارانە کە کاریگەری لەهەر دوو کارەکتەرە سەرەکییەکە دەکەن. کەسایەتی وەهاشی تێدا دەردەکەوێ کە پێشتر یۆسا بەکاری هێناون. ساڵی 2016 ڕۆمانی (پێنج گۆشە Cinco esquinas) و ساڵی 2019 ڕۆمانی (ساتە سەختەکان Tiempos recios) و کۆ چیرۆکی (پیاوە ڕەشپێشەکە El

(hombre de negro) و ساڵی 2023 ڕۆمانی (بێدەنگی خۆم بۆ ئێوە تەرخان دەکەم Le dedico mi silencio)ی بڵاوکردەوە.
شایانی باسە جگە لەو بەرهەمانەی ئاماژەمان پێدان، یۆسا کۆمەڵێک کتێبی دیکەی جۆراوجۆری لە نێوان چیرۆک و توێژینەوە و ڕەخنە و بەرهەمی تایبەت بە منداڵان و وتاری سیاسی و ڕۆژنامەوانی بڵاوکردۆتەوە. لەناو توێژینەوەکانی چەندان بیرۆکە و تێبینی لەبارەی چەمکی خۆی بۆ هونەری نووسین و ئەدەب بەگشتی داڕێژتووە.
وەك لەشوێنێکدا دەڵێت : "هەتا ئەگەر نووسەر ئاگاداریش نەبێت، ئەدەب کارێکە دژی خۆبەدەستەوەدان. بەواتای سیاسی نا، بەڵکو بەواتایەك کە پێچەوانەی ژیان و مێژووبێت. ئەگەر نووسەر جیهانێکیشی داهێنا، واتای ئەوەیە جیهان وەك ئەوەی هەیە لای ئەو بەس نییە. شتێکی شۆڕشگێڕیش لەڕۆماندا هەیە، ئارەزووکردنی گەیشتن بەو شتانەمان پێدەبەخشێ کە لەجیهانی واقیعدا بوونیان نییە. کاتێکیش مرۆڤ لەخوێندنەوەی کتێبێکی مەزن دەبێتەوە، دەتوانێ هەست بەدژبەیەکەکان و شتە پەژمردەکانی ناو واقیعی دەوروبەری بکات و دەستییان لێبدات. بۆیە ڕۆمان سەرچاوەی هەموو ئەو ڕەخنانەیە کە ئاراستەی جیهان و کۆمەڵگە دەکرێت. ئەگەر نا، لەبەرچی بەدرێژایی مێژووی مرۆڤایەتی، هەموو رژێمە دیکتاتۆرییەکان لەهونەر دەترسێن. لەبەرچی یاسای قەدەغەکردن و چاودێریکردنیان داناوە و دایدەنێن".
سەبارەت بە ئەرکی نووسەریش یۆسا وتویەتی : "نووسەر هەمان ئەرکی هاونیشتمانی هەیە. لەسەریەتی بەشداری لەژیانی گشتیدا بکات. چارەسەری ئەخلاقی راستیش لەوەدانییە، نووسەر وانیشانبدات (سیاسەت قێزەوەنە)، بۆیە پێویستە لێی دوورکەوێتەوە و تەنیا جیهانە تایبەتییەکەی خۆی لا بەس بێت. ئەو جۆرە هەڵوێستانە رەتکراوەن و بڕیاری سەرەخەری و نابەرپرسیارانەیە. بۆیە من لەڕۆژنامە دەنووسم، چونکە ئەمە وەها دەکات پەیوەندی بەردەوامی ڕۆژانە و راستەوخۆم لەگەڵ مێژوودا هەبێت. من بەر لەهەموو شتێك ئەدەبم خۆشدەوێت، بەڵام بیرۆکەی دابڕانی نووسەر لەجیهان و مانەوەی لەبورجە عاجییەکەی خۆی ناخوازم. زۆربەی ڕۆمانەکانم نەدەنووسران ئەگەر کاری ڕۆژنامەوانی و ئەو لێکۆڵینەوانەم نەکردبا کە لەبارەی ژیان و خەڵك و کۆمەڵگەکانی ئەو وڵاتانەی سەردانم کردن نەمنوسیبان".
شایانی باسە جگە لەو خەڵاتانەی ئاماژەمان پێدان، یۆسا کۆمەڵێك خەڵاتی دیکەی وەرگرتووە، لەوانە خەڵاتی گرینزانی کافور بۆ ڕۆمانی بیانی و خەڵاتی میر ئاستوریاس بۆ ئاداب، خەڵاتی میگیل دی سێرڤانتس، خەڵاتی بیلایێی نێودەوڵەتی، خەڵاتی ماریا مورز کابوت، خەڵاتی فیاریجیۆی نێودەوڵەتی، خەڵاتی کارلۆس فوینتیس نێودەوڵەتی بۆ داهێنانی ئەدەبی لەزمانی ئیسپانی، خەڵاتی کتێبی نیشتیمانی

لەولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا، خەڵاتی بارکینەی نێودەوڵەتی بە ڕۆمانی مێژوویی خەڵاتی لیبەر، ئەمانە و لەکۆمەڵێك زانکۆش دکتۆرای فەخری پێبەخشرابوو.